

Sprawozdanie z działalności statutowej

Fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej w 2016 roku

- zatwierdzone przez Radę Fundacji CBOS uchwałą z dnia 10 lutego 2017 roku -

RÉSUMÉ

Fundacja CBOS w 2016 r. w pełni zrealizowała cele, które nakłada na nią ustawa i statut.

Przeprowadziła 12 badań opinii społecznej, które objęły szerokie *spectrum* tematów, a ich wyniki przekazywała organom państwowym, instytucjom publicznym, mediom i opinii publicznej.

Dzięki zwiększonemu budżetowi prowadziła – na potrzeby Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – monitoring postrzegania i oceniania polityk rządowych, w tym między innymi – w porozumieniu z Ministerstwem Rodziny Pracy i Polityki Społecznej – przeprowadziła kompleksowe badanie sondażowe „Rodzina 500+. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej”.

Na wiele sposobów upowszechniała wiedzę o stanie i zmianach opinii publicznej: opracowywała wstępne informacje o wynikach każdego badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (12), publikowała komunikaty z badań (180), obszerniejsze i pogłębione opracowania „Opinie i Diagnozy” (4), kolorowy biuletyn „*Polish Public Opinion*” w angielskiej wersji językowej (12), internetowy biuletyn *CBOSNews* zawierający krótkie informacje o najnowszych wynikach (51 numerów – 925 subskrybentów i 51 numerów angielskojęzycznych – 82 subskrybentów). Ważną rolę w upowszechnianiu wyników badań odgrywa strona internetowa CBOS, odwiedzona blisko 284 tys. razy. Nasze badania i analizy są obecne w mediach. Dzielimy się nimi także na konferencjach (krajowych i zagranicznych).

Dzięki aktywności pracowników dodatkowe środki na statutową działalność CBOS ukształtowały się w roku 2016 na poziomie 545 tys. zł (wobec dotacji budżetowej w wysokości 4 062 tys. zł). Natomiast dzięki dyscyplinie finansowej instytucji wydatki CBOS ukształtowały się na poziomie 4 415 tys. zł. Warto podkreślić jest racjonalne gospodarowanie przez CBOS środkami publicznymi.

Fundacja CBOS w pełni zrealizowała cele, które nakłada na nią ustawa i statut, a dodatkowo wypracowała znaczącą „wartość dodaną” w postaci starannie przemyślanych, niektórych innowacyjnych, zawsze rzetelnie zrealizowanych projektów badawczych.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej realizuje cele, które nakłada na nią ustawa (z dnia 20 lutego 1997 r. o Fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, art. 4) i które zostały dodatkowo określone w statucie. Są to:

- (1) inspirowanie, organizowanie i prowadzenie badań opinii społecznej – statut (§ 19 pkt 2) precyzuje zarówno liczbę badań (co najmniej 12 rocznie), jak i tematy do uwzględnienia w każdym z nich (nastroje społeczne, ocena położenia materialnego społeczeństwa, stosunek do organów władzy, instytucji publicznych i czołowych postaci sceny politycznej oraz preferencje partyjne);
- (2) gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie danych z badań opinii społecznej;
- (3) upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o stanie i zmianach opinii społecznej;
- (4) przekazywanie wyników badań organom państwowym, instytucjom publicznym i – za pośrednictwem środków masowego przekazu informacji – społeczeństwu;
- (5) prowadzenie działalności wydawniczej i szkoleniowej związanej z realizacją zadań, o których mowa w punktach 1–4.

Tegoroczne sprawozdanie z działalności CBOS rozpoczęło się od krótkiego *résumé* (wyżej). Najpierw omówiona jest organizacyjna i finansowa kondycja CBOS, a następnie, kolejno, przedstawiona jest realizacja zadań ustawowych i statutowych Fundacji:

1. Kondycja organizacyjna i finansowa CBOS
2. Prowadzenie badań opinii publicznej (pkt (1))
3. Gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie danych (pkt (2))
4. Przekazywanie wyników badań organom państwowym i instytucjom publicznym oraz upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o stanie i zmianach opinii publicznej (punkty (3) i (4) łącznie),
5. Działalność wydawnicza i szkoleniowa oraz konferencyjna (pkt (5)).

Ponadto sprawozdanie obejmuje kwestie

6. realizacji badań „dodatkowych” (we współpracy z instytucjami publicznymi) oraz badań we współpracy międzynarodowej. Wprawdzie nie należy to do ustawowych zadań Fundacji, ale też nie stanowi działalności komercyjnej, a była to część działalności CBOS w roku 2016.

Sprawozdanie uzupełniają załączniki:

Załącznik 1. Wartość dotacji budżetowej dla Fundacji CBOS w latach 1998-2016.

Załącznik 2. Sprawozdanie z wykorzystania dotacji budżetowej przez Fundację CBOS za okres I – XII 2016 r.

Załącznik 3. Spis badań statutowych w 2016 r.

Załącznik 4. Spis komunikatów z badań CBOS oraz numerów „Opinii i Diagnoz” opublikowanych w 2016 r.

Załącznik 5. Lista instytucjonalnych, „bezpłatnych” odbiorców komunikatów CBOS w 2016 roku.

Załącznik 6. Zestawienie cytowania CBOS w mediach od stycznia do grudnia 2016 r.

1. KONDYCJA ORGANIZACYJNA CBOS

• **SIEDZIBA** stanowi niezbędny warunek funkcjonowania każdej instytucji. Obecnie¹ siedziba CBOS mieści się w budynku Instytutu Wzornictwa Przemysłowego [dalej: IWP] przy ul. Świętojerskiej 5/7. CBOS ma z IWP umowę bezterminową i za wynajmem płaci miesięcznie 25 906 zł (w tym zawarty jest koszt dwóch miejsc parkingowych) plus, oczywiście, koszt energii elektrycznej – około 986 zł miesięcznie. Łącznie, przeciętne opłaty miesięczne w 2016 r. wyniosły 26 892 zł.

Decyzja podjęta w 2014 roku o wynajmie przestrzeni biurowej od IWP wydaje się słuszna.

• **PRACOWNICY**, w tym badacze, stanowią duży kapitał CBOS. Są oni doświadczeni i jednocześnie gotowi na nowe wyzwania, wysoko wykwalifikowani i wciąż się szkolący.

W 2016 roku w CBOS zatrudnionych było – średnio – 36 pracowników na 34,4 etatu. Porównując te dane z danymi dla roku 2015 (36 pracowników, 35,7 etatu) nastąpił bardzo niewielki spadek zatrudnienia etatowego – można mówić o stabilizacji zatrudnienia. Średnie wynagrodzenie wyniosło 5 439,48 zł (brutto; obejmuje ono także nagrody oraz wynagrodzenie z tytułu dodatkowej pracy) i w porównaniu z rokiem 2015 (5 007,39 zł) – po raz pierwszy od kilku lat – wzrosło o 432,09 zł.

CBOS stale współpracuje z 20 koordynatorami terenowymi (prowadzącymi działalność gospodarczą lub osobami fizycznymi) w oparciu o umowy cywilno-prawne. Ponadto lista stałych współpracowników CBOS obejmuje około 150 ankietów wynagradzanych w zależności od liczby zrealizowanych ankiet (liczba ankietów, którzy w roku 2016 realizowali badania CBOS, wyniosła 327, ale około 150 współpracuje z nami nie-sporadycznie).

• **FINANSE**. W 2016 roku CBOS otrzymał 4 062 000 zł dotacji budżetowej, co stanowi istotny wzrost w porównaniu z dotacją w roku 2015, kiedy to wyniosła ona 3 202 000,00 zł. Dotacja w 2016 roku osiągnęła najwyższą wartość w cenach bieżących w historii Fundacji CBOS. Uwzględniając poziom inflacji wysokość dotacji także wzrosła osiągając poziom porównywalny z dotacjami otrzymanymi w latach 2004-2006. Ilustrują to dane przedstawione w **Załączniku 1**.

Zgodnie ze statutem, budżet CBOS powiększony został o 330 513,36 zł zysku z działalności gospodarczej w 2015 roku, przeznaczonego uchwałą Rady Fundacji na działalność statutową w 2016 roku. Zysk ten był wyższy od wypracowanego w 2014 roku (287 624,82 zł).

Wpływy na działalność CBOS wyniosły 545 250, 60 zł – na tę kwotę złożyły się:

- (a) zysk netto z działalności gospodarczej za rok 2015,
- (b) dochód ze sprzedaży wydawnictw oraz udostępniania danych,
- (c) niewielkie kwoty pochodzące z odsetek bankowych,
- (d) sprzedaż używanego sprzętu CBOS.

---

¹ Czyli po wypowiedzeniu Fundacji CBOS przez Ministerstwo Gospodarki umowy najmu (ze skutkiem na dzień 30 czerwca 2014 r.) powierzchni w budynku przy ul. Żurawiej 4a, gdzie mieściła się siedziba CBOS od momentu powstania.

W sumie **wpływy** na statutową działalność CBOS w roku 2016 ukształtowały się na poziomie 4 607 250,60 zł (wobec 3 917 716 zł w roku 2015 – 18% wzrostu). **Wydatki** CBOS ukształtowały się na poziomie 4 415 203,88 zł, w tym 62% stanowiły wynagrodzenia (także wynagrodzenia ankieterów i koordynatorów, stanowiące zasadniczą część kosztów badań).

W 2016 roku CBOS dokonał następujących zakupów inwestycyjnych ze środków statutowych:

- zakup 50 laptopów ankieterskich z oprogramowaniem – 101 816 zł (z czego 87 867,21 zł pokryto ze środków statutowych);
- utworzenie nowej elektronicznej bazy danych Zespołu Realizacji Badań [dalej: ZRB] – jest to zintegrowana baza danych o koordynatorach i ankieterach CBOS, zawierająca m.in. informacje dotyczące szkoleń i badań, w których uczestniczyli ankieterzy, oraz wyniki kontroli ich pracy – 10 400 zł;
- utworzenie nowej internetowej bazy komunikatów z badań CBOS oraz e-sklepu – 15 000 zł.

Inwestycje te były konieczne dla bardziej efektywnego funkcjonowania firmy.

Warte podkreślenia jest racjonalne gospodarowanie przez CBOS środkami publicznymi.

● **KONTROLE.** W 2016 roku w CBOS miały miejsce cztery kontrole:

- 1) 3 lutego odbył się audyt – związany z przynależnością CBOS do Organizacji Firm Badania Opinii i Rynku [dalej: OFBOR] – poziomu i struktury sprzedaży usług w ramach działalności gospodarczej CBOS w roku 2015; audyt przeprowadzony został przez niezależnego biegłego rewidenta: kwotę przychodów uznano za realną i spełniającą kryteria wynikające z regulaminu przeglądu obrotów OFBOR.
- 2) 17 lutego odbyła się kontrola Archiwum Akt Nowych – przestrzegania przepisów o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Wszystkie zalecenia pokontrolne zostały już zrealizowane.
- 3) W dniach 28 września – 3 listopada odbyła się kontrola Centrum Oceny Administracji [dalej: COA] Kancelarii Prezesa Rady Ministrów [dalej: KPRM] dotycząca wykorzystania systemów teleinformatycznych do realizacji zadań publicznych w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 28 września 2016 r. W czasie opracowywania niniejszego sprawozdania CBOS otrzymał dopiero Projekt Wystąpienia Pokontrolnego, do którego ma prawo zgłosić zastrzeżenia. W kolejnym kroku COA sformułuje ostateczne wystąpienie pokontrolne wraz z zaleceniami.
- 4) W dniach 31 października i 14 listopada odbył się coroczny audyt związany z przynależnością CBOS do OFBOR, a w jego ramach – do Programu Kontroli Jakości Pracy Ankieterów [dalej: PKJPA] oraz Programu Kontroli Jakości Bezpieczeństwa Informacji [dalej: PKJBI]. 31 października kontrolowane były procedury jakości oraz bezpieczeństwa informacji w centrali CBOS w Warszawie, natomiast 14 listopada – w jednym, wylosowanym przez audytora regionie koordynacyjnym. Audyt zaowocował przyznaniem CBOS wszystkich certyfikatów, o które się ubiegaliśmy: certyfikatu w zakresie realizowania wywiadów metodą PAPI (*Paper-and-Pencil Interviewing*), CAPI (*Computer-assisted personal interviewing*), CAWI (*Computer-assisted web interviewing*) oraz certyfikatu PKJBI.

2. PROWADZENIE BADAŃ OPINII PUBLICZNEJ

Podstawowym celem Fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej jest realizacja co najmniej 12 badań opinii publicznej rocznie. Źródłem finansowania działalności statutowej jest dotacja z budżetu państwa.

Dotacja na rok 2015 wynosiła 3 202 tys. zł i nie pozwalała na realizację badań wykraczających poza ustawowe i statutowe minimum ani na rozwój Fundacji. Dlatego 25 lutego 2015 r. Zarząd Centrum Badania Opinii Społecznej wnioskował o zwiększenie od 2016 roku dotacji budżetowej dla CBOS o 360 000 zł. Wniosek poparła Rada CBOS. Taka zwiększona dotacja została przewidziana w budżecie przygotowanym przez rząd PO-PSL. Ostatecznie rząd PiS i Sejm VIII kadencji podniósł dotację dla CBOS o kolejne 500 000 zł – do 4 062 000 zł – na realizację dodatkowych badań statutowych. Zatem dotacja budżetowa dla CBOS na rok 2016 była nie tylko znacząco wyższa niż dotacja na rok 2015, ale osiągnęła najwyższą wartość w cenach bieżących w historii Fundacji CBOS (zaś uwzględniając poziom inflacji wysokość dotacji osiągnęła poziom porównywalny z lat 2004-2006, co ilustrują dane przedstawione w **Załączniku 1.**)

Jest to kwota, która – mimo stałego wzrostu kosztów realizacji badań sondażowych – pozwoliła na realizację badań wykraczających poza ustawowe i statutowe minimum, to znaczy na zwiększenie liczby różnych badań. Są one przedstawione niżej w następującej kolejności. Najpierw (2.1.) 12 comiesięcznych badań opinii publicznej oraz (2.2.) metodologiczne problemy realizacji badań sondażowych na próbach losowych, a następnie (2.3.) dodatkowe przedsięwzięcia badawcze i analityczne – monitoring postrzegania i oceniania polityk rządowych – możliwe do realizacji dzięki zwiększonej dotacji.

2.1. Podobnie jak w latach poprzednich, CBOS realizował co miesiąc badanie opinii publicznej dotyczące problemów społeczno-politycznych i ekonomicznych, nastrojów społecznych oraz postrzegania głównych instytucji państwa, partii i polityków. Zrealizowanych zostało 12 ogólnopolskich badań ankietowych „Aktualne problemy i wydarzenia”. Przeprowadzono je metodą indywidualnego wywiadu bezpośredniego (w technologii CAPI) na reprezentatywnych próbach dorosłej ludności, liczących około 1000 osób każda. Próby losowane były z systemu ewidencji ludności PESEL. Spis 12 badań statutowych zrealizowanych w 2016 roku zawarty jest w dołączonym do niniejszego sprawozdania **Załączniku 3.**

Każde z badań „Aktualne problemy i wydarzenia” obejmuje część stałą, zawierającą pytania zadawane co miesiąc, i część zmienną, dotyczącą zagadnień najważniejszych w momencie realizacji badania lub mających ogólniejszy, ponadczasowy charakter. Niektóre zagadnienia umieszczane w zmiennej części ankiety badane są z różną częstotliwością, inne tylko jednorazowo.

Zakres tematyczny każdego z dwunastu badań wykraczał poza tematykę określoną w statucie i badaną co miesiąc. Podobnie jak w poprzednich latach badaniami objęto zarówno sprawy międzynarodowe, jak i krajowe. Do tych pierwszych należała, tradycyjnie już, problematyka związana z członkostwem Polski w Unii Europejskiej oraz przede wszystkim stosunek do NATO i do obecności wojsk sojuszniczych na terenie Polski. Osobny komunikat z badań poświęcono relacjom między Polską a Niemcami w 25. rocznicę podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie. Wielokrotnie pytano o stosunek do uchodźców, a parokrotnie o postrzeganie zagrożenia terroryzmem. Dwukrotnie pytano o Światowe Dni Młodzieży, które miały wymiar zarówno międzynarodowy, jak i krajowy. Wśród spraw krajowych najwięcej miejsca i uwagi poświęcono kwestiom społecznym: postawom i zachowaniom związanym ze zdrowiem

2. Prowadzenie badań opinii publicznej

i leczeniem, kondycji seniorów, świadomości ekologicznej. Uwzględniono 1050. rocznicę chrztu Polski. Zwrócono uwagę na zjawiska nowe na scenie publicznej: działania Komitetu Obrony Demokracji i poparcia dla nich oraz „czarne protesty” kobiet. Problematykę badań i analiz najlepiej oddaje spis wszystkich komunikatów oraz opracowań z serii „Opinie i Diagnozy” opublikowanych w 2016 roku, który stanowi **Załącznik 4.** do niniejszego sprawozdania.

Należy podkreślić, że wśród podejmowanych tematów są tematy trudne, jak np. problematyka ekologiczna dotycząca rozmaitych źródeł energii i polityki energetycznej, złożone, jak np. problematyka społeczeństwa obywatelskiego, perspektyw, ale i barier jego rozwoju, czy drażliwe, jak np. postawy wobec aborcji i uregulowań prawnych tej kwestii. Niektóre problemy badawcze monitorowane są od końca lat 80. lub początku lat 90., co stwarza wyjątkową okazję do porównań w czasie i śledzenia przemian społeczeństwa polskiego – dobrym przykładem są np. postawy wobec aborcji (badane od 1992 roku) czy stosunek do innych narodów (badany od 1993 roku). Zatem nie tylko metodologia badań sondażowych (o czym niżej), ale także bogactwo poruszanych tematów i powtarzalność ich badania czyni z CBOS unikalną instytucję badawczą.

Jej wyjątkowy charakter potwierdza zestawienie opracowane na podstawie kwartalnych raportów Instytutu Monitorowania Mediów zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 1. Obecność w mediach (drukowanych i internetowych) w roku 2016: CBOS na tle innych firm

	CBOS	GfK Polonia	IBRiS	Millward Brown	TNS Polska
Liczba cytowań ogółem	68 077	6 433	39 816	17 403	39 149

Dzisiaj trudno wyobrazić sobie debatę publiczną na jakikolwiek temat bez odwoływania się i cytowania rezultatów badań i analiz CBOS. Dobrze ilustruje to statystyka cytowań danych z badań CBOS zawarta w tabeli w **Załączniku 6.**

2.2. Ważnym problemem badań sondażowych pozostaje typ próby i poziom jej realizacji. W 2016 roku kontynuowano badania na reprezentatywnych próbach ludności losowanych z systemu PESEL, co zapewnia reprezentatywność i statystyczną poprawność tych prób. Prowadzenie badań na takich próbach wiąże się jednak ze spadkiem poziomu realizacji założonej, wyjściowej próby. Spadek ten dotyczy wszystkich ośrodków badawczych, światowych i polskich, w związku z tym większość z nich przechodzi na realizację badań innymi metodami (gorszymi ze statystycznego punktu widzenia, ale zapewniającymi realizację założonej próby). Spadek poziomu realizacji próby obserwujemy także w badaniach CBOS, co przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Przeciętny poziom realizacji założonych prób w badaniach CBOS w latach 2001–2016 (w procentach)

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
62,6	62,4	62,5	59,1	57,9	52,5	47,2	47,7	45,5	42,1	44,5	42,0	39,5	38,1	34,7	34,1

Jak widać, w 2016 roku przeciętny poziom realizacji prób wyniósł 34,1%, był niższy niż w roku 2015 i najniższy z dotychczasowych. Mimo stosowania rozmaitych środków (staranne przygotowywanie kwestionariuszy wywiadów i kontrola ich długości, dodatki motywacyjne dla koordynatorów, podniesienie wynagrodzeń ankierów itp.) nie udaje się w pełni zahamować spadku poziomu realizacji prób.

Mamy pełną świadomość, że sytuacja realizacji badań sondażowych metodą *face to face* na próbie czysto losowej jest trudna i – z wielu względów – coraz trudniejsza. Mimo to CBOS zamierza pozostać przy próbach losowych (jako najbardziej poprawnych ze statystycznego i metodologicznego punktu widzenia) losowanych z systemu PESEL jednocześnie monitorując i wnikliwie analizując sytuację, by podejmować działania hamujące tendencję spadkową.

Należy podkreślić, że dla zapewnienia właściwej jakości badań kontynuowane były szkolenia ankietatorów oraz kontrola ich pracy według standardów przyjętych przez OFBOR (patrz: KONTROLE pkt 4) wyżej).

2.3. Poza określoną w Statucie Fundacji CBOS (§ 19 pkt 2) liczbą dwunastu comiesięcznych badań („Aktualne problemy i wydarzenia”) – dzięki zwiększonej dotacji – możliwe do realizacji stały się dodatkowe przedsięwzięcia badawcze i analityczne, a mianowicie „Monitoring postrzegania i oceniania polityk rządowych”. „Monitoring” ten zawarty jest w spisie badań statutowych zrealizowanych w 2016 roku w **Załączniku 3**, pod numerem 13.

W ramach „Monitoringu” CBOS opracował – w porozumieniu z Ministerstwem Rodziny Pracy i Polityki Społecznej [dalej: MRPiPS] – projekt kompleksowego

badania sondażowego dotyczącego postrzegania i oceny oraz korzystania z rządowego programu „Rodzina 500 plus”. Badanie obejmowało rodziców (lub faktycznych opiekunów) wychowujących dzieci do 18 roku życia. Przedmiotem naszego zainteresowania było także szersze spektrum zagadnień stanowiących kontekst podejmowania decyzji prokreacyjnych. Interesowała nas sytuacja materialna polskich rodzin i oczekiwania w tym zakresie, podział obowiązków w rodzinie, doświadczenia związane z zapewnieniem opieki dzieciom, rozbieżności między oczekiwanym a realizowanym modelem funkcjonowania rodziny. Szczególnie dużo miejsca poświęciliśmy planom prokreacyjnym oraz analizie ich uwarunkowań, tak, aby zidentyfikować bariery dla realizacji zamierzeń prokreacyjnych. W badaniu uwzględniliśmy także oceny instrumentów polityki prorodzinnej i pronatalistycznej oraz oczekiwania w tym zakresie. Ze względu na tematykę badania preferowanymi respondentami były kobiety – o ile było to możliwe to one odpowiadały na pytania; w innym przypadku ankietowanym był ojciec lub faktyczny opiekun dzieci. Badanie realizowane było w okresie od 21 września do 12 października 2016 roku; ogółem uczestniczyło w nim 3220 respondentów. Dane (wraz ze skrótną prezentacją wybranych wyników) zostały przekazane MRPiPS. Natomiast obszerny i wnikliwy raport z tego badania ukaże się w serii „Opinie i Diagnozy” (jako pierwsza w 2017 roku publikacja w tej serii z numerem 37 – jest już w druku) pt. *Rodzina PLUS. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej*.

3. GROMADZENIE, OPRACOWYWANIE I UDOSTĘPNIANIE DANYCH

W 2016 roku powiększyły się najcenniejsze zasoby CBOS, jakimi są gromadzone systematycznie od wielu lat serie wskaźników porównywalnych w czasie i umożliwiających analizy długofalowych trendów w zmianach opinii publicznej. Niektóre z tych wskaźników zbierane są od końca lat 80. Szczególnie cenne są uzyskiwane od lat comiesięczne dane, pozwalające na analizę trendów w ocenach i przewidywaniach dotyczących sytuacji kraju oraz poparcia, ocen działalności i stopnia zaufania do głównych instytucji państwa, partii politycznych i polityków. W ramach problematyki ekonomicznej systematycznie badane są oceny warunków życia, a od 2001 roku oceny sytuacji na rynku pracy i kwestia bezrobocia. Komunikaty przedstawiające wyniki badań na ten temat z reguły zawierają analizy trendów.

Dane pochodzące ze statutowych badań CBOS trafiają do różnych podmiotów.

Po pierwsze, zbiory surowych danych udostępniane są na bieżąco (do dalszych analiz) Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Marszałka Sejmu RP.

Po drugie, CBOS udostępnia, odpłatnie (za relatywnie niskie opłaty), archiwalne dane źródłowe na elektronicznych nośnikach informacji. Korzystają z tego głównie badacze z różnych instytucji naukowych, polskich i zagranicznych. Zainteresowanie tą formą wykorzystania danych jest zależne od potrzeb i możliwości naukowców i nie rośnie (po części z powodu przekazywania danych CBOS do Archiwum Danych Społecznych [dalej: ADS], gdzie są one dostępne nieodpłatnie – w Archiwum znajduje się 40 zbiorów danych CBOS). Jednak w 2016 roku 11 odbiorców zewnętrznych zakupiło zbiory danych aż ze 177 badań do wtórnych analiz (patrz: Tabela 4).

Wyniki badań są na bieżąco, systematycznie opracowywane i rozpowszechniane w różnych formach (o czym niżej).

Działalność badawcza i analityczna CBOS zaowocowała w 2016 roku opublikowaniem 180 komunikatów tematycznych, średnio 15 miesięcznie, co oznacza, że przeciętnie, nie odliczając sobót i niedziel, co drugi dzień publikujemy komunikat. Dane o liczbie komunikatów publikowanych w latach 2001-2015 zawiera Tabela 3.

Tabela 3. Liczba komunikatów z badań CBOS w latach 2000–2016

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
179	221	201	202	206	196	193	193	174	173	168	178	181	178	179	180

Poza komunikatami z badań CBOS opublikował cztery opracowania z serii „Opinie i Diagnozy”, z czego jeden numer był przygotowany do druku już w roku 2015², a pozostałe trzy zostały opracowane i opublikowane w 2016 roku. Spis komunikatów i opracowań z serii „Opinie i Diagnozy” opublikowanych w 2016 roku dołączony jest do niniejszego sprawozdania w postaci **Załącznika 4**.

² W 2016 roku jako pierwsze opublikowane zostały „Opinie i Diagnozy” numer 33 *Wybory 2015 w badaniach CBOS*; numer ten został w całości przygotowany w roku 2015, a tylko wydrukowany i opublikowany w 2016 r.

4. UPOWSZECHNIANIE WYNIKÓW BADAŃ

Upowszechnianie wyników badań CBOS przybiera różne formy: opracowań drukowanych lub elektronicznych, dłuższych i bardziej wnikliwych lub skrótowych, ale szybszych. Są one przedstawione niżej.

Komunikaty z badań CBOS natychmiast po opracowaniu przekazywane są najważniejszym instytucjom państwowym i społecznym (**Załącznik 5**, zawiera listę instytucjonalnych, „bezpłatnych” odbiorców komunikatów CBOS w 2016 roku) oraz wysyłane subskrybentom. W dzień po ich opublikowaniu można je było kupić w cenie 8,00 zł (z VATem) za egzemplarz. Po miesiącu stają się dostępne, bezpłatnie, dla wszystkich zainteresowanych na stronie internetowej CBOS (www.cbos.pl).

Opracowywane co miesiąc **wstępne informacje** o wybranych najważniejszych wynikach badania „**Aktualne problemy i wydarzenia**” są publikowane kilka dni po zakończeniu każdego badania i również rozsyłane do najważniejszych instytucji państwowych i społecznych. W 2015 roku ukazało się 12 takich wstępnych informacji.

Ponadto CBOS publikował co miesiąc czterostronicowy kolorowy biuletyn „**Polish Public Opinion**” w angielskiej wersji językowej (czyli ukazało się 12 numerów tego tytułu).

Odbiorcami komunikatów z badań CBOS są **najważniejsze instytucje państwowe** (patrz: **Załącznik 5**). Wśród prenumeratorów naszych publikacji są także **inne ważne instytucje**, np. Komenda Główna Policji, Poczta Polska, Naczelna Izba Lekarska, ambasady (Republiki Federalnej Niemiec, Belgii).

Stałymi odbiorcami są **media**, m. in. Polska Agencja Prasowa, Thomson Reuters, Associated Press, Bloomberg Polska, Katolicka Agencja Informacyjna, Telewizja Polska, Informacyjna Agencja Radiowa, Gazeta Wyborcza, Polityka Insight.

Przynosi to efekty w postaci cytowania wyników badań CBOS. Według profesjonalnego monitoringu mediów prowadzonego przez Instytut Monitorowania Mediów i jego kwartalnych raportów CBOS jest najczęściej cytowaną firmą badawczą. W roku 2016 wyniki sondaży CBOS były przytaczane w prasie drukowanej 1954 razy (w 2015 r. – 1810 razy), na portalach internetowych 12 272 razy, na Facebooku – 29 373 razy, na Twitterze 18 558 razy. Średnio miesięcznie w wymienionych (i innych mediach) wyniki badań CBOS przywoływane były 5678 razy. Szczegółowe dane prezentuje **Załącznik 6**.

Wśród prenumeratorów są również środowiska naukowe i akademickie (m. in. instytuty PAN, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, UAM w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego, KUL i UMCS w Lublinie), indywidualni naukowcy, w tym z zagranicy, oraz organizacje społeczne polskie i zagraniczne.

W 2016 roku CBOS kontynuował rozpowszechnianie wyników badań w postaci internetowego biuletynu **CBOSNews**. Zawiera on krótkie informacje o najnowszych wynikach, które jeszcze przed opracowaniem pełnego komunikatu z badań prezentujemy zainteresowanym. W **CBOSNews** zamieszczamy także informacje o ważniejszych publikacjach oraz zapowiedzi wydawnicze. W 2016 roku ukazało się 51 numerów tego biuletynu w języku polskim oraz w języku angielskim (nowość wprowadzona w 2013 r.). Liczba subskrybentów **CBOSNews** w języku polskim wynosi 942, a w języku angielskim – 79 (stan na koniec grudnia 2016 r.).

Ważną i coraz ważniejszą rolę w upowszechnianiu wyników badań odgrywa **strona internetowa CBOS**, która – poza podstawowymi informacjami o Fundacji – zawiera wszystkie komunikaty (od 1990 r.), biuletyny „**Polish Public Opinion**” i **CBOSNews** oraz przedstawia główne trendy zmian opinii publicznej. Za pośrednictwem strony internetowej można w łatwy sposób

4. Upowszechnianie wyników badań

zamówić komunikaty z badań CBOS, zarówno pojedyncze tytuły, jak i w prenumeracie. O tej rosnącej roli strony internetowej świadczą dane zawarte w Tabeli 4.

Tabela 4. Statystyki roczne Ośrodka Informacji CBOS

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Odwiedziny strony www – łącznie wersja polska i angielska*	247 776	265 589	280 328	284 992	283 624
Odwiedziny klientów na miejscu	62	32	29	31	24
Liczba subskrypcji (ogółem)	78	83	78	64	63
Liczba klientów kupujących publikacje CBOS wysyłkowo poza subskrypcją	193	189	168	243	326
Liczba klientów instytucjonalnych kupujących opracowania lub dane z badań	100	89	84	73	87
Sprzedane raporty z serii „Opinie i Diagnozy” (egz.)	214	194	269	170	166
w tym wersje elektroniczne	163	133	165	132	117
Sprzedane komunikaty z badań (egz.)	5 543	5 603	5 138	4 899	4 351
w tym wersje elektroniczne	3 169	3 745	3 493	3 424	3 402
Sprzedane „Polish Public Opinion” (egz.)	48	36	48	36	36
w tym wersje elektroniczne	24	12	24	24	24
Sprzedane książki (egz.)	1	2	1	3	0
Zrealizowane zamówienia na kopie danych oraz analizy statystyczne (+liczba wykorzystanych badań)	18 (84)	19 (149)	14 (117)	19 (69)	11 (177)
CBOSNews w języku polskim – liczba opublikowanych numerów rocznie	39	40	41	46	51
CBOSNews w języku angielskim – liczba opublikowanych numerów rocznie (od nr. 22/2013)	-	18	40	46	51
CBOSNews w języku polskim – liczba subskrybentów (od 7.05.2008)	895	930	941	925	942
CBOSNews w języku angielskim – liczba subskrybentów (od 8.07.2013)	-	59	82	82	79
Konto na Twitterze – liczba obserwatorów (od 1.07.2012)	647	2 853	5 645	9 052	10 862
Strona na Facebooku – liczba polubień (od 10.04.2013)	-	908	1 257	1 580	1 964

* Licznik odwiedzin nie odlicza wejść z CBOS

4. Upowszechnianie wyników badań

Od lipca 2012 r. **CBOS obecny jest na Twitterze**, darmowym serwisie społecznościowym, co umożliwia wysyłanie tzw. *tweetów*, czyli krótkich wiadomości tekstowych dostarczanych użytkownikom, którzy obserwują dany profil. Liczba obserwatorów strony CBOS na Twitterze wynosi 10 862 (stan na koniec grudnia 2016 r.).

Kolejną innowacją stanowiło założenie **na Facebooku** fanpage'u CBOS – od 10 kwietnia 2013 roku strona zgromadziła 1964 „polubienia”.

Informacje zestawione w Tabeli 3. (powyżej) wymagają dodatkowego komentarza.

O zmianie (unowocześnieniu) korzystania z danych CBOS świadczy dość systematyczny spadek i utrzymywanie się niewielkiej liczby osób, które osobiście odwiedzają Ośrodek Informacji CBOS. W 2016 roku było ich 24. Natomiast Ośrodek Informacji CBOS odpowiada na wiele zapytań e-mailowych, telefonicznych i listownych.

Dotychczasowe formy publikowania książek, raportów, komunikatów z badań są – w skali globalnej – wypierane przez formy krótsze, elektroniczne i niepłatne. CBOS stara się dostosować do tego trendu i nadążać za nim. W związku z tym np. komunikaty z badań CBOS zapowiadane są na Twitterze, ich fragmenty prezentujemy w internetowym biuletynie *CBOSNews*, a po miesiącu są dostępne – bezpłatnie – na stronie internetowej. Dlatego też, generalnie, sprzedaż publikacji drukowanych spadała, spada i prawdopodobnie nadal będzie spadać. Z tego powodu dużą wagę przywiązujemy do nowych, elektronicznych form rozpowszechniania wyników badań. Nasza strona internetowa odwiedzana jest często, co prezentuje Tabela 5.

Tabela 5. Statystyka odwiedzin strony www.cbos.pl

Calkowita liczba odwiedzin od lutego 2005	2 762 381
Odwiedziny w latach:	
2016	283 624
2015	284 992
2014	280 328
2013	265 589
2012	247 776
2011	262 779
2010	292 750
2009*	274 763
2008	134 660
2007	140 904
2006	141 031
2005	153 185

* Uwaga: od 1.01.2009 r. wejścia z CBOS nie są odliczane.

5. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA ORAZ SZKOLENIOWA I KONFERENCYJNA

Działalność wydawnicza stanowi podstawowy sposób upowszechniania danych z badań i została szczegółowo omówiona wyżej (w punkcie 3.).

Jeśli chodzi o **szkolenia**, to w roku 2016 (w okresie 18 sierpnia – 9 września) staż w CBOS odbyła 1 osoba – studentka Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych WSNSiP UW.

Natomiast studenci Akademii Leona Koźmińskiego [dalej: ALK] – zgodnie z umową o współpracy zawartą z tą uczelnią – mieli możliwość uczestniczenia w pełnym, profesjonalnym procesie badawczym. Był to innowacyjny projekt dydaktyczno-badawczy ALK, w ramach którego studenci:

- przygotowywali, na swoich zajęciach dydaktycznych, bloki pytań (10–12 pytań dotyczących bieżących problemów polskiej gospodarki i społeczeństwa), które – po konsultacjach metodologicznych i poprawkach badaczy CBOS – były włączane do kwestionariuszy CBOS;
- po przeprowadzeniu przez CBOS badań studenci otrzymywali dane, poddawali je analizie statystycznej i opracowywali raporty.

W sumie studenci przygotowywali 8 bloków pytań i otrzymali do analiz 8 mini-zbiorów danych. Jest to bardzo dobry sposób praktycznego poznania metodologii i – do pewnego stopnia – praktyki badań sondażowych.

Z kolei pracownicy CBOS uczestniczyli w różnych szkoleniach, w tym szkoleniami o profilu prawno-księgowym objęta została 1 osoba, o profilu informatycznym – 2 osoby, a w kursach językowych uczestniczyło 10 osób.

Jeśli chodzi o **konferencje** to stanowią one okazję do zaprezentowania naszych danych i analiz oraz do wymiany doświadczeń. W sumie dziesięcioro pracowników CBOS uczestniczyło w pięciu różnych konferencjach, w tym osiem osób w XVII Kongresie Badaczy Rynku i Opinii (13–14 października, Warszawa), a trzy osoby w XVI Ogólnopolskim Zjeździe Socjologicznym (14–17 września, Gdańsk).

6. REALIZACJA BADAŃ DODATKOWYCH I WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

Wprowadzenie tego punktu do sprawozdania jest zasadne, bowiem realizujemy badania „dodatkowe” nie dla zysku, we współpracy z instytucjami publicznymi.

W 2016 roku kontynuowana była międzynarodowa współpraca (na zasadzie dobrowolności i partnerstwa) z ośrodkami badawczymi z krajów „wyszehradzkich”: z czeskim CCVM Sociological Institute, słowackim Focus i węgierskim Tárki. W 2016 roku w Polsce, Czechach, na Słowacji i na Węgrzech zadano porównywalne pytania na temat oceny sytuacji gospodarczej i warunków materialnych gospodarstw domowych oraz stosunku do imigrantów i uchodźców. Wyniki porównań międzynarodowych publikowane były w każdym z krajów zgodnie z pragmatyką uczestniczących ośrodków badawczych. CBOS opublikował je jako osobne komunikaty³. Ponadto, ale już tylko we współpracy z czeskim CCVM Sociological Institute pytano o stosunek do imigrantów i uchodźców⁴.

CBOS dokłada starań, by ta forma współpracy międzynarodowej z krajami z regionu była kontynuowana.

Przeprowadziliśmy – jako partner Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii – badanie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Badanie zrealizowane w grudniu 2016 r. zaowocuje publikacją z serii „Opinie i Diagnozy”. Będzie to 38. numer „Opinii i Diagnoz” pod prawdopodobnym tytułem *Młodzież 2016*.

Załącznik 1. Wartość dotacji budżetowej dla Fundacji CBOS w latach 1998-2016.

Załącznik 2. Sprawozdanie z wykorzystania dotacji budżetowej przez Fundację CBOS za okres I – XII 2016 r.

Załącznik 3. Spis badań statutowych w 2016 r.

Załącznik 4. Spis komunikatów z badań CBOS oraz numerów „Opinii i Diagnoz” opublikowanych w 2016 r.

Załącznik 5. Lista instytucjonalnych, „bezpłatnych” odbiorców komunikatów CBOS w 2016 roku.

Załącznik 6. Zestawienie cytowania CBOS w mediach od stycznia do grudnia 2016 r.

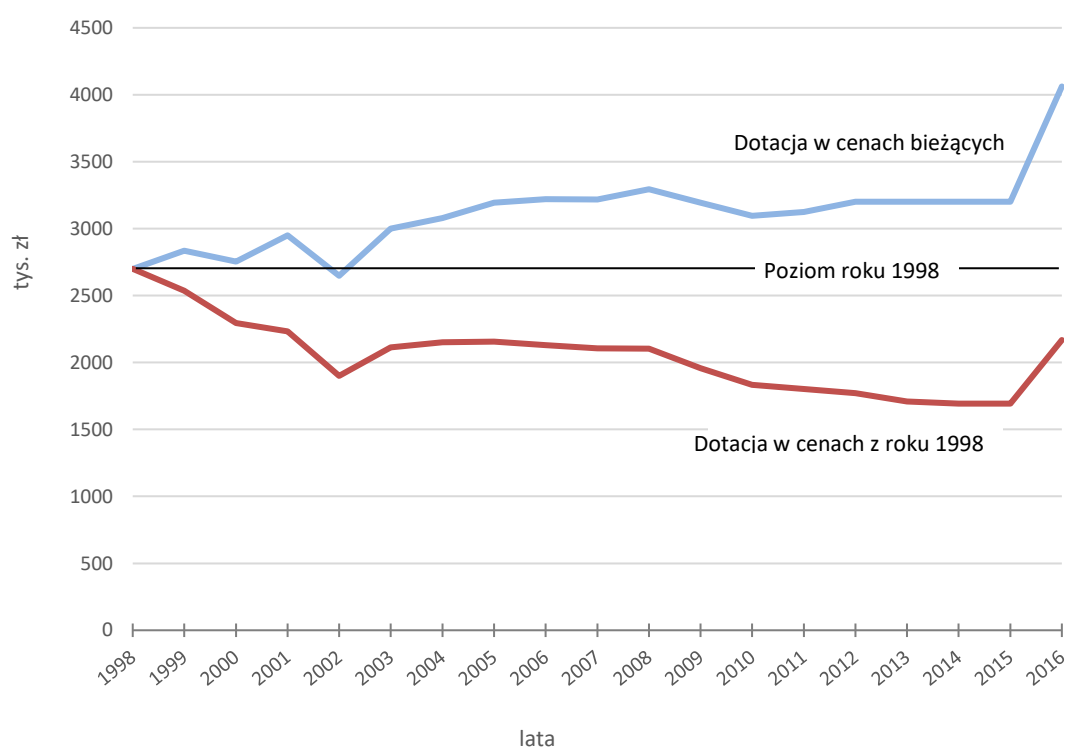
---

³ *Oceny i prognozy sytuacji gospodarczej i warunków materialnych gospodarstw domowych w Polsce, Czechach, na Słowacji i Węgrzech* (komunikat nr 50); *Oceny i prognozy sytuacji gospodarczej oraz warunków materialnych gospodarstw domowych w krajach Grupy Wyszehradzkiej* (komunikat nr 117).

⁴ *Stosunek do przyjmowania uchodźców w Polsce i w Czechach* (komunikat nr 54).

Wartość dotacji budżetowej dla Fundacji CBOS w latach 1998–2016

	Dotacja budżetowa (tys. zł)	Wskaźnik inflacji (rok poprzedni=100)	Dotacja budżetowa, wartość realna (w cenach z dn. 1 stycznia 1998)
1 I 1998	2 700	111,8	2 700
1 I 1999	2 835	107,3	2 536
1 I 2000	2 754	110,1	2 296
1 I 2001	2 949	105,5	2 233
1 I 2002	2 648	101,9	1 900
1 I 2003	3 000	100,8	2 113
1 I 2004	3 080	103,5	2 152
1 I 2005	3 194	102,1	2 156
1 I 2006	3 221	101,0	2 130
1 I 2007	3 219	102,5	2 107
1 I 2008	3 295	104,2	2 104
1 I 2009	3 195	103,5	1 958
1 I 2010	3 095	102,6	1 833
1 I 2011	3124	104,3	1 803
1 I 2012	3202	103,7	1 772
1 I 2013	3202	100,9	1 709
1 I 2014	3202	100,0	1 693
1 I 2015	3202	99,1	1 693
1 I 2016	4062	-	2 168

**Sprawozdanie z wykorzystania dotacji budżetowej przez Fundację CBOS
za okres I – XII 2016 r.**

	Wykonanie 2016 r.		Plan 2016 r.	
	Kwota zł ogółem	Struktura	Kwota zł ogółem	Wyk. (%)
%				
WPLYWY	4 062 000,00	100,0	4 062 000,00	100,0
Dotacja KPRM	4 062 000,00	100,0	4 062 000,00	100,0
WYDATKI	4 062 000,00	100,0	4 062 000,00	100,0
Wynagrodzenia (w tym:)	2 586 333,98	63,6	2 586 500,00	100,0
<i>Osobowe</i>	<i>1 668 997,23</i>	<i>41,1</i>	<i>1 669 000,00</i>	100,0
<i>Rada CBOS</i>	<i>81 424,04</i>	<i>2,0</i>	<i>81 500,00</i>	100,0
<i>Umowy zlecenia i o dzieło</i>	<i>835 912,71</i>	<i>20,5</i>	<i>836 000,00</i>	100,0
ZUS - składki oraz obowiązkowe świadczenia na rzecz pracowników	290 916,70	7,2	290 900,00	100,0
ZFŚS - odpis	35 982,88	0,9	36 000,00	100,0
Materiały (m.in. biurowe, gospodarcze, papier, książki i czasopisma, programy komputerowe, wyposażenie i części zamienne, woda i energia)	107 377,31	2,6	107 400,00	100,0
Zakup środków trwałych / WNiP	0,00	0,0	0,00	0,0
Usługi (m.in. czynsz, opłaty pocztowe i telefoniczne, usługi koordynatorów, naprawy, remonty, dzierżawa maszyn poligraficznych, licencje)	864 894,02	21,3	864 700,00	100,0
Pozostałe wydatki (m.in. delegacje, składki członk. organizacji międzynarodowych, podatki i opłaty)	176 495,11	4,4	176 500,00	100,0
WPLYWY minus WYDATKI	0,00	x	0,00	x
z tego:				
KASA	0,00	x	x	x
BANK	0,00	x	x	x

Spis badań statutowych w 2016 r.

L.p.	Numery i tytuły badań	Próba wyjściowa	Okres realizacji w terenie
1.	2016 /01 - Aktualne problemy i wydarzenia	2960	07.01.-14.01.16
2.	2016/04 - Aktualne problemy i wydarzenia	2969	03.02.-10.02.16
3.	2016/05 - Aktualne problemy i wydarzenia	2970	02.03.-09.03.16
4.	2016/10 - Aktualne problemy i wydarzenia	2970	31.03.-07.04.16
5.	2016/11 - Aktualne problemy i wydarzenia	2970	05.05.-12.05.16
6.	2016/15 - Aktualne problemy i wydarzenia	2969	02.06.-09.06.16
7.	2016/18 - Aktualne problemy i wydarzenia	2968	30.06.-07.07.16
8.	2016/19 - Aktualne problemy i wydarzenia	2979	17.08.-25.08.16
9.	2016/22 - Aktualne problemy i wydarzenia	2970	08.09.-15.09.16
10.	2016/25 - Aktualne problemy i wydarzenia	2970	07.10.-19.10.16
11.	2016/28 - Aktualne problemy i wydarzenia	2967	04.11.-13.11.16
12.	2016/30 - Aktualne problemy i wydarzenia	3782	01.12.-11.12.16
13.	Monitoring postrzegania i oceniania polityk rządowych, w tym Rodzina 500+. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej	próby zróżnicowane 7112	04.2016 - 12.2016 21.09 - 12.10.16

Realizacja powyższych badań

- na reprezentatywnych próbach losowych dorosłych mieszkańców Polski, losowanych z systemu ewidencji ludności PESEL,
- metodą wywiadów bezpośrednich (*face-to-face*) wspomaganych komputerowo (*CAPI*)
- i uzyskanie 15 612 wywiadów wymagało w skali roku:
- pracy 327 ankierów CBOS,
- odwiedzenia 43 556 adresów
- w 1878 miejscowościach.

Spis komunikatów z badań CBOS oraz numerów „Opinii i Diagnoz” w 2016 r.

STYCZEŃ

- **Opinie i Diagnozy nr 33: Wybory 2015 w badaniach CBOS** - wydrukowano
- 1. Polityk roku 2015 w Polsce i na świecie
- 2. Oceny roku 2015 i przewidywania na rok 2016
- 3. Wydarzenie roku 2015 w Polsce i na świecie
- 4. Zadowolenie z życia
- 5. O wyjazdach zagranicznych i znajomości języków obcych
- 6. Samopoczucie Polaków w roku 2015
- 7. Preferencje partyjne w styczniu
- 8. Opinie o działalności parlamentu i prezydenta
- 9. Poprawa notowań rządu
- 10. Zaufanie do polityków w styczniu
- 11. Nastroje społeczne w styczniu
- 12. Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców
- 13. Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich
- 14. Preferencje partyjne w trzeciej dekadzie stycznia

LUTY

- 15. Potencjał społecznikowski oraz zaangażowanie w pracę społeczną
- 16. Aktywność społeczno-polityczna Polaków
- 17. Opinie o demokracji
- 18. Zaufanie społeczne
- 19. Preferencje partyjne w lutym
- 20. Opinie o działalności parlamentu i prezydenta
- 21. Wyjazdy wypoczynkowe Polaków w 2015 roku i plany na rok 2016
- 22. Gotowość do współpracy
- 23. Notowania rządu bez większych zmian
- 24. Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców
- 25. Program „Rodzina 500 plus” jako element systemu wspierania rodzin i dzietności
- 26. Polacy o partycypacji w procesie stanowienia prawa i wpływie grup interesów na ten proces
- 27. Nastroje społeczne w lutym
- 28. Polacy o przyszłości energetycznej kraju
- 29. Zaufanie do polityków w lutym
- 30. Aktywności i doświadczenia w 2015 roku
- 31. Polska w Unii Europejskiej
- 32. Ekologia w energetyce – deklaracje i postawy

MARZEC

- 33. Zainteresowanie sytuacją na Ukrainie i poczucie zagrożenia
- 34. Społeczne oceny uczciwości i rzetelności zawodowej
- 35. Opinia publiczna o nowych rozwiązaniach z zakresu polityki społeczno-gospodarczej
- 36. Polacy o oszczędzaniu energii i energetyce obywatelskiej
- 37. Zmiany klimatu na tle innych zagrożeń cywilizacyjnych oraz świadomość źródeł globalnej emisji CO₂

- 38. Preferencje partyjne w marcu
- 39. Stan środowiska i zmiany klimatu
- 40. Dobroczynność w Polsce
- 41. Notowania rządu po 100 dniach urzędowania
- 42. Nastroje społeczne w marcu
- 43. Oceny instytucji publicznych
- 44. Recepcja Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
- 45. Preferencje partyjne po zaostrzeniu kryzysu konstytucyjnego
- 46. Zaufanie do polityków w marcu
- 47. Wielkanoc
- 48. Opinie o Lechu Wałęsie, jego przeszłości i historycznej roli
- 49. Oceny sytuacji na rynku pracy i poczucie zagrożenia bezrobociem
- 50. Oceny i prognozy sytuacji gospodarczej i warunków materialnych gospodarstw domowych w Polsce, Czechach, na Słowacji i Węgrzech

KWIECIEŃ

- 51. Opinie o dopuszczalności aborcji
- 52. Polacy o wyjaśnianiu katastrofy smoleńskiej w przeddzień jej szóstej rocznicy
- 53. Stosunek do innych narodów
- 54. Stosunek do przyjmowania uchodźców w Polsce i w Czechach
- 55. Preferencje partyjne w pierwszym tygodniu kwietnia
- 56. 1050. rocznica chrztu Polski
- 57. Oceny instytucji publicznych
- 58. Stosunek do rządu w kwietniu
- 59. Nastroje społeczne w kwietniu
- 60. Zaufanie do polityków w kwietniu
- 61. Opinie o bezpieczeństwie i zagrożeniu przestępczością
- 62. Opinia publiczna o sporze wokół Trybunału Konstytucyjnego
- 63. Co dalej z frankowiczami?
- 64. Sytuacja materialna Polaków
- 65. Zagrożenie terroryzmem po zamachach w Brukseli
- 66. Finansowanie mediów publicznych
- 67. Opinie o Trybunale Konstytucyjnym
- 68. Świadomość historyczna Polaków
- 69. O kryzysie migracyjnym po zamachach w Brukseli

MAJ

- 70. Bezrobotni 2016
- 71. Dopuszczalność aborcji w różnych sytuacjach
- **Opinie i Diagnozy nr 34: Polacy o źródłach energii, polityce energetycznej i stanie środowiska**
- 72. Inwigilacja w internecie

73. Preferencje partyjne w maju
74. Oceny instytucji publicznych
75. Spadek notowań rządu w maju
76. Nastroje społeczne w maju
77. Zaufanie do polityków w maju
78. PIT-y 2015
79. Stosunek do przyjmowania uchodźców po ogłoszeniu nowej propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej reformy polityki azylowej
80. Preferencje partyjne w drugiej połowie maja

CZERWIEC

81. Wizerunek premier Beaty Szydło
82. Wzrost reprezentatywności sceny politycznej
83. Preferencje polityczne w czerwcu
84. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
85. Postawy wobec płacenia podatków
86. Reakcje społeczne na przyjęcie przez Komisję Europejską opinii o praworządności w Polsce
87. UEFA Euro 2016
88. Relacje Polska – Niemcy 25 lat po podpisaniu Traktatu o dobrym sąsiedztwie
89. Stosunek do rządu w czerwcu
90. Nastroje społeczne w czerwcu
91. Zaufanie do polityków w czerwcu
92. Korzystanie z internetu
93. Korzystanie z religijnych stron i portali internetowych
94. Społeczna aprobata i dezaprobaty partii i ruchów politycznych
95. Elektoraty partyjne – charakterystyka poglądów
96. Kontakty Polaków z Niemcami

LIPIEC

97. Piłka nożna i jej kibice
98. Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców
99. Stosunek do NATO i obecności sojuszniczych wojsk na terenie Polski
100. Opinie o demokracji
101. Preferencje partyjne w lipcu
102. Etyka pracownicza
103. Analiza motywów zwolenników i przeciwników obecnej władzy
104. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
105. Reakcje Polaków na wynik brytyjskiego referendum
106. Nastroje społeczne w lipcu
107. Zaufanie do polityków w lipcu
108. Stosunek do rządu w lipcu
109. Stosunek do zaangażowania Polski w działania globalnej koalicji przeciwko tzw. Państwu Islamskiemu
- **Opinie i Diagnozy nr 35: Społeczeństwo obywatelskie w Polsce A.D. 2016**
110. Polacy o Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie
111. Stosunek do przyjmowania uchodźców

SIERPIEŃ

112. Korzystanie ze świadczeń i ubezpieczeń zdrowotnych
113. Opinie o funkcjonowaniu opieki zdrowotnej
114. Wydatki gospodarstw domowych na leki i leczenie
115. Deklaracje Polaków dotyczące marnowania żywności
116. Powiedz mi, który program informacyjny najchętniej oglądasz, a powiem ci, kim jesteś
117. Oceny i prognozy sytuacji gospodarczej oraz warunków materialnych gospodarstw domowych w krajach Grupy Wyszehradzkiej
118. Oszczędzanie na zdrowiu
119. Postawy wobec transplantacji narządów
120. Preferencje partyjne w drugiej połowie sierpnia
121. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
122. Nastroje społeczne w sierpniu

WRZESIEŃ

123. Stosunek do rządu
124. Zaufanie do polityków w drugiej połowie sierpnia
125. Podsumowanie Letnich Igrzysk Olimpijskich w Rio de Janeiro
126. Co pozostało po Światowych Dniach Młodzieży 2016
127. Zagrożenie terroryzmem
128. Stosunek do uchodźców
129. Preferencje partyjne we wrześniu
130. Stosunek do rządu we wrześniu
131. Nastroje społeczne we wrześniu
132. Zaufanie do polityków we wrześniu
133. Ocena instytucji publicznych
134. Zakaz handlu w niedzielę?
135. Wyjazdy wypoczynkowe i wakacyjna praca zarobkowa uczniów

PAŹDZIERNIK

136. Stosunek do przyjmowania uchodźców
137. Wyjazdy wakacyjne małych dzieci
138. Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków
139. Polacy wobec obietnic wyborczych PiS
140. Opinie o obniżeniu wieku emerytalnego
141. Czy osoby w wieku mobilnym myślą o tym, z czego będą się utrzymywać na starość?
142. Preferencje partyjne w październiku, rok po wyborach parlamentarnych
143. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
144. Jakiego prawa aborcyjnego oczekują Polacy?
145. Nastroje społeczne w październiku
146. Stosunek do rządu
147. Zaufanie do polityków w październiku

LISTOPAD

148. Zdrowie online
149. Polacy o wyborach w USA i stosunkach polsko-amerykańskich
150. Szczegółowe oceny działalności rządu
151. Między patriotyzmem a nacjonalizmem

- 152. Preferencje partyjne w listopadzie
- 153. Stosunek do przyjmowania uchodźców
- 154. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
- 155. Społeczna ocena wykorzystywania środków europejskich
- 156. Notowania rządu po roku działalności
- 157. Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2016/2017
- 158. Leki dostępne bez recepty i suplementy diety
- 159. Nastroje społeczne w listopadzie
- 160. Portret społeczno-demograficzny seniorów
- 161. Seniorzy a młodsze pokolenia – problemy życia codziennego
- 162. Jakiej pomocy potrzebują osoby starsze i kto jej im udziela?
- 163. Sposoby spędzania czasu przez seniorów
- 164. Czy osoby starsze są w naszym społeczeństwie dyskryminowane?
- 165. Polacy o prawach kobiet, „czarnych protestach” i prawie aborcyjnym
- 166. Zaufanie do polityków w listopadzie

GRUDZIEŃ

- 167. Postrzeganie globalizacji gospodarki
  - 168. Trzydziesta piąta rocznica wprowadzenia stanu wojennego
  - 169. Stosunek do przyjmowania uchodźców
  - 170. Preferencje partyjne w grudniu
  - 171. Opinie o działalności parlamentu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego
  - 172. Polacy o szczepieniach przeciw grypie
  - 173. Stosunek do rządu w grudniu
  - 174. Nastroje społeczne
  - 175. Praca za granicą
  - 176. Zaufanie do polityków w grudniu
  - 177. Praca obcokrajowców w Polsce
  - 178. Najważniejsze dla Polski i dla świata wydarzenia roku 2016
  - 179. Szczęśliwcy czy pechowcy?
  - 180. Oceny roku 2016 i przewidywania na rok 2017
- **Opinie i Diagnozy nr 36: Zdrowie i leczenie w Polsce**

**Lista instytucjonalnych, „bezpłatnych” odbiorców komunikatów z badań CBOS
w 2016 roku**

1. Prezydent RP
2. Kancelaria Prezydenta RP
3. Biuro Doradców i Ekspertyz Prezydenta RP
4. Prezes Rady Ministrów
5. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
6. Centrum Informacyjne Rządu
7. Marszałek Sejmu
8. Wicemarszałek Sejmu
9. Wicemarszałek Sejmu
10. Wicemarszałek Sejmu
11. Wicemarszałek Sejmu
12. Wicemarszałek Sejmu
13. Marszałek Senatu
14. Wicemarszałek Senatu
15. Wicemarszałek Senatu
16. Wicemarszałek Senatu
17. Wicemarszałek Senatu
18. Ministerstwo Cyfryzacji
19. Ministerstwo Edukacji Narodowej
20. Ministerstwo Finansów
21. Ministerstwo Gospodarki
22. Ministerstwo Rozwoju
23. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
24. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
25. Ministerstwo Obrony Narodowej
26. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
27. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
28. Ministerstwo Skarbu Państwa
29. Ministerstwo Sportu i Turystyki
30. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
31. Ministerstwo Spraw Zagranicznych
32. Ministerstwo Sprawiedliwości
33. Ministerstwo Środowiska
34. Ministerstwo Zdrowia
35. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
36. Instytut Spraw Publicznych
37. Najwyższa Izba Kontroli
38. Ośrodek Studiów Wschodnich
39. Rzecznik Praw Obywatelskich
40. Instytut Pamięci Narodowej
41. Rzecznik Praw Dziecka
42. Trybunał Konstytucyjny

Zestawienie cytowania CBOS w mediach od stycznia do grudnia 2016 r.

	Prasa drukowana	Portale internetowe	Facebook	Twitter	Fora	Komentarze (pod artykułami na portalach)	Inne	Łącznie
I 2016	105	282	4 544	2 464	299	104	13	7 811
II	165	829	2 652	856	221	233	86	5 042
III	153	1 017	3 045	1 828	211	99	59	6 412
IV	203	1 213	4 824	1 994	312	593	77	9 216
V	163	898	2 357	925	193	258	61	4 855
VI	153	1 083	2 127	1 013	150	199	46	4 771
VII	177	881	2 109	1 504	153	202	67	5 093
VIII	156	1 040	1 436	1 664	149	144	45	4 634
IX	170	1 209	1 640	1 490	159	341	60	5 069
X	159	1 528	1 790	1 885	187	260	92	5 901
XI	180	1 168	1 646	1 386	128	233	77	4 818
XII	170	1 124	1 203	1 549	101	223	85	4 455
RAZEM	1 954	12 272	29 373	18 558	2 263	2 889	768	68 077
Średnio miesięcznie	163	1 023	2 448	1 546	189	241	64	5 678